

PULA

Náczihegyi Tükör = Spiegel

XXII. évfolyam

1. szám

Pula, 2011. július 30., szombat

Pula, Náczihegy 2011

„Minden jó rendtartásnak feje és fundamentuma az isteni félelem és tisztesség”

(A szőlőhegy 1817-ben írott törvénykönyvéből)

Helytörténeti folyóirat

Megjelenik minden évben július utolsó szombatján

Kiadja a Pulai Náczihegy Kertbarát és Tájgondozó Egyesület (PUNKTE)

Főszerkesztő: NAGYPÁL Gábor

Szerkesztő: NAGYPÁL Szabolcs

Nyomtatás: NAGYPÁL Csanád

Visszatekintés

Az előző évi számba írt cikkben kísérletet tettem, hogy számba vegyem, mi jó és mi rossz következett be a település életében az elmúlt néhány évben. Az ott felsoroltakhoz képest történt néhány változás; sajnos, kevesebb jó, mint rossz.

A jó, hogy nyertünk a LEADER-pályázaton a falumúzeum felújítására és térrendezésre közel nyolcmillió forintot. Ehhez a szükséges önrészt és a hitel kamatát is ki tudjuk gazdálkodni, melyek összesen mintegy három és félmillió forintot tesznek ki.

A hitelre azért van szükség, mivel maga a pályázat utófinanszírozású, azaz meg kell valósítani, kifizetni, és majd ezek után, ha minden passzol, akkor öt-hat hónap múlva megkapjuk a támogatást.

A pályázati önrészben segít az Eszterházy Károly Közalapítvány is mintegy nyolcszázezer forinttal. Július első felében megkezdték a munkát a kivitelező cég munkásai, a várható befejezés pedig október vége.

Sajnos, sokévi működés után megszűnt a táncsoportunk, elsősorban mert „elfogytak” a gyerekek, másodsorban pedig mert csökkent az érdeklődés is a néptánc iránt. Pedig nagyon büszkék voltunk és lehattunk is arra, hogy ilyen kis faluban is működött színvonalas néptáncsoport.

Még a napokban is kaptam hívást környékbeli településről, ahová fellépni hívták (volna) a táncsoportunkat. Remélem, egyszer még lesz újra Pulán annyi gyermek, hogy ismét meg lehet próbálni megszervezni a táncsoportot.

A 2010. évi Művészetek Völgye-rendezvény sikeres pulai műsorai után mindenképpen bíztunk benne, hogy a falunk újra a rendezvény szerves része lesz. Sajnos, e reményünk nem vált valóra.

Idén is úgy indult, hogy „színházi” és gyermekfalu leszünk a rendezvény alatt. Azután a szokott pénztelenség miatt Öcs és Monostorapáti után bennünket is kihúztak a fesztivál települései közül.

A jövőt illetően elég borúlátó vagyok, nem hiszem – még ha a Művészetek Völgye lesz is –, hogy a mi falunk be tud-e kapcsolódni újra. Pedig azt gondolom, a pulaiak mindig a lehető legnagyobb mértékben megdolgoztak a rendezvény sikere érdekében.

Megtörtént az önkormányzati választás 2010 őszén. A polgármester maradt, de a képviselőtestület jelentősen megváltozott. Úgy érzem és tapasztalom, hogy a pulai hagyományoknak megfelelően a mostani testület is akar és képes összefogni a falu érdekében.

A testület tagjai: KERTÉSZ Lajos polgármester, JÁGER Tamás alpolgármester, LEITOLD Istvánné képviselő, PILLER Ferenc képviselő és SZENGER István képviselő. Jelentősen változott a kisebbségi önkormányzat és a Pulai Ifjúsági Klub (PIK) vezetése is.

A fiatalok egyre inkább bekapcsolódnak a falu életébe, közreműködnek a rendezvények szervezésében és lebonyolításában. A Német Kisebbségi Önkormányzat tagjai: LEITOLD Attila elnök, JÁGER István képviselő, MOLNÁR Dóra képviselő és SZENGER István képviselő.

Nagyon fontosak a falu és a szőlőhegy közösségének életében az ünnepek, összejövetelek; megtartottuk a hagyományos rendezvényeinket, illetve néhány olyat is, amilyen még nem volt.

Megrendeztük a Sváb Napot, a karácsonyi ünnepeket, az Idősek Napját, a Falunapot, a Hősök Napi megemlékezést, valamint volt közös disznóvágás és néhány fröccsfesztivál is. És lesz szőlőhegyi ünnep is.

A falu költségvetési helyzete nem sokat változott. Idén is működési forráshiányunk van. Pályáztunk állami támogatásra, és meg is nyertük nagyrészt az igényelt támogatást, kétmillió háromszázezer forintot.

A társközségek közös ingatlanai közül Nagyvázsöny megvásárolta a Kisiskola és a volt rendőrlakások épületét. Ebből hárommillió forintot már ki is fizetett. Így vált lehetővé az előbb már említett pályázati önrész vállalása is.

Az elmúlt évben nagyon bíztam benne, hogy jelentős pozitív változás fog bekövetkezni a Pulához hasonló méretű települések és az ott élők életében. A bizodalom, sajnos, nem látszik rövidtávon teljesülni, továbbra is a legnagyobb reménységünk csak saját magunkban lehet: főként az itt élő, ide kötődő emberek összefogásában, akaratában, közös tenni akarásában bízhatunk.

KERTÉSZ Lajos
polgármester

200 éves a náczihegyi szőlőhegy

Jeles évfordulóját ünnepeljük idén a szőlőhegynek. 200 éve, 1811-ben folyamodtak a pulai jobbágyok a földesúrhoz, hogy a Náczihegyen szőlőt telepíthessenek. A Veszprém Megyei Levéltárban őrzik azt a vázlatrajzot, amely „Az Pulai Szőlőhegynek elosztása November 12 kén 1811” feliratot ill. kelteztést tartalmazza.

A Náczihegy és a környezetében lévő terület az 1783-as katonai térkép (Hadtörténeti Levéltár, Budapest) tanúsága szerint erdő volt. A Veszprém Levéltárban található 1807-es térkép szerint a Náczihegy erdős terület („Oberer Vald”), de a környék fokozatos művelésbe vonását jelzi, hogy Nagyvázsony és Tálod irányában a térkép már nem erdőt jelöl („Táloder Irtás”, „Langer Dülö”).

A törökök kiűzése után a lakatlanná, pusztává vált terület újratelepítése lassan indult. Elsőként két magyar család települt át Öcsről, velük kötötte az uradalom tisztartója 1745-ben az első telepítési szerződést (Contractust). Ez szolgált mintául a következő években német földről áttelepített jobbágyokkal kötött szerződéshez. A faluban egyetlen nemes sem élt. Az ugynevezett szabadmenetelű jobbágyok a Contractus szerint 12 napot szolgálnak egy évben, amit 4 marhával kell megtenniük, ezen kívül az egész helyes (telkes) gazdák 4 Forintot, a fél helyes gazdák 2 Forintot fizettek. Kilencedet nem kellett fizetniük, de tizedet igen, ajándékot nem adtak.

Szorgalmuknak tulajdoníthatjuk, hogy ezek teljesítése és saját szükségleteik előállítására, megtermelése mellett, indíttatást éreztek arra, hogy szőlőművelésbe kezdjenek. Nyilván a környező (főleg a Balatonhoz közelebb eső jó adottsággal rendelkező) területek szőlőtáblái is példaként szolgáltak. Érdekes adalék egy 1773-as adat szerint, hogy a faluban több pintér volt, velük készített az Eszterházy uraság szentbékállai pincéjébe hordókat!

Az írások tanúsága szerint, már 1810-ben megtörténtek az első lépések a parcellázás érdekében. A kapott engedély alapján az Eszterházyak tisztartója 1811-es keltezzel és aláírásával hagyta jóvá a pulai szőlőhegy (Promonthorio Pulaensi) egyénekre szabott felosztását az 1812. évre. Ezen a listán 75 igénylő található, akik egyenlő méretű telkekhez jutottak, függetlenül attól, hogy telkes (fételkes) jobbágyok, vagy föld nélküli zsellérek voltak. A telekméret területi egysége a „jugera”, a magyar hold, amely a XVIII. század elején még nem volt pontosan behatárolt mérték. A szőlőhegy akkori területe és a parcellaszám alapján Reményi Antal számítása szerint egy telek területe: 1038,5 négyszögöl volt.

Az 1811-es évről fennmaradt a telekkiosztás vázlata. Érdekessége az, hogy a 75 parcellát a mai állapottól eltérően tervezték. A Nagyvázsony felé vezető út mindkét oldalán jelöl ez a vázlat telkeket. Az úttól északra 49 parcellát jelöl a vázlat, az úttól délre a volt Urasági tábla helyén pedig 26-ot. A mai Náczihegyet tekintve az északi oldalon a szőlőhegy közepétől Nagyvázsony irányában kezdődtek volna a telkek. Nyilván a célszerűség, a terület jobb fekvése ill. a falu felé való terjeszkedés érdekében ez megváltozott. Az Urasági táblára tervezett telkeket a falu felé mérték ki.

El lehet képzelni, hogy milyen hatalmas munka kezdődött a hegyen, hiszen részben, vagy egészben erdős területet kellett szőlőművelésre alkalmassá tenni. Ezt a munkát csak erős közösség tudta elvégezni, egymás segítése nélkül ez nem lett volna lehetséges.

A szőlőhegyek általában, köztük természetesen a pulai szőlőhegy, nem tartoztak földesúri fönnhatóság alá, sem a faluközösségnek nem voltak alárendelve. Már a középkorban különleges státust élveztek, így jöttek létre a hegyközségek, amelyek saját törvénykönyvvel (amelyet

nevezhetünk viselkedési kódexnek is) rendelkeztek. A Nácihegy 33 Articulusból álló törvénykönyve Zala megyei minta alapján íródott.

A szőlő telepítése sikerrel járt, a közösség összekovácsolódott. Ezt bizonyítja, hogy pinceépítés engedélyezése érdekében közösen folyamodtak a földesúrhoz. Az 1817 augusztus 20-án tartott gazdasági gyűlés jegyzőkönyvében fogalmazták meg kérésüket. A Bezeréd i Ignác ellenjegyzésével összeállított iratban furfangos, de teljesen logikus fogalmazással indokolják a pinceépítés szükségességét.

„Pulai jobbágyok azért közönségesen könyörögnek hogy az új Szőlő Hegyen pöntzékét építhessenek, és gyümölcsfákat is ültethessenek. ....ámhátor ugyan a szőlőhegy fel-adásról kiadott

Contractunak 9ik pontjában nyilván elvagyon tiltva minden Gunyhóknak, Pénczéknek, és czéneknek fel állítása, mivel mindazonáltal leg többnek akik ott Szőlőt birnak .....a Faluban alkalmas helyek nintsen, a hová pöntzét tsináltathatnának, és így veszendőben a Magos Uraságnak kárával is a Kamarában, Istálokban, czénekben kellene boraikat

tartani. ....vonyós marháik nem lévén pöntnyokban kellene a szőlőt haza hozni .....s eses időkben, a mi őszel szüretkor gyakran szokott lenni, síkos sáros utban eltsuzhatik, s eldül a szőlővel, így elvész a bor is. Ugy véli ezen őszveüülés, hogy meg lehetne nekik engedni, hogy egy Prësházat, pöntzét, kiki a szőleje lapjában a közönséges út mellé, nem pedig a Szőlő közepében.....építhessen.”

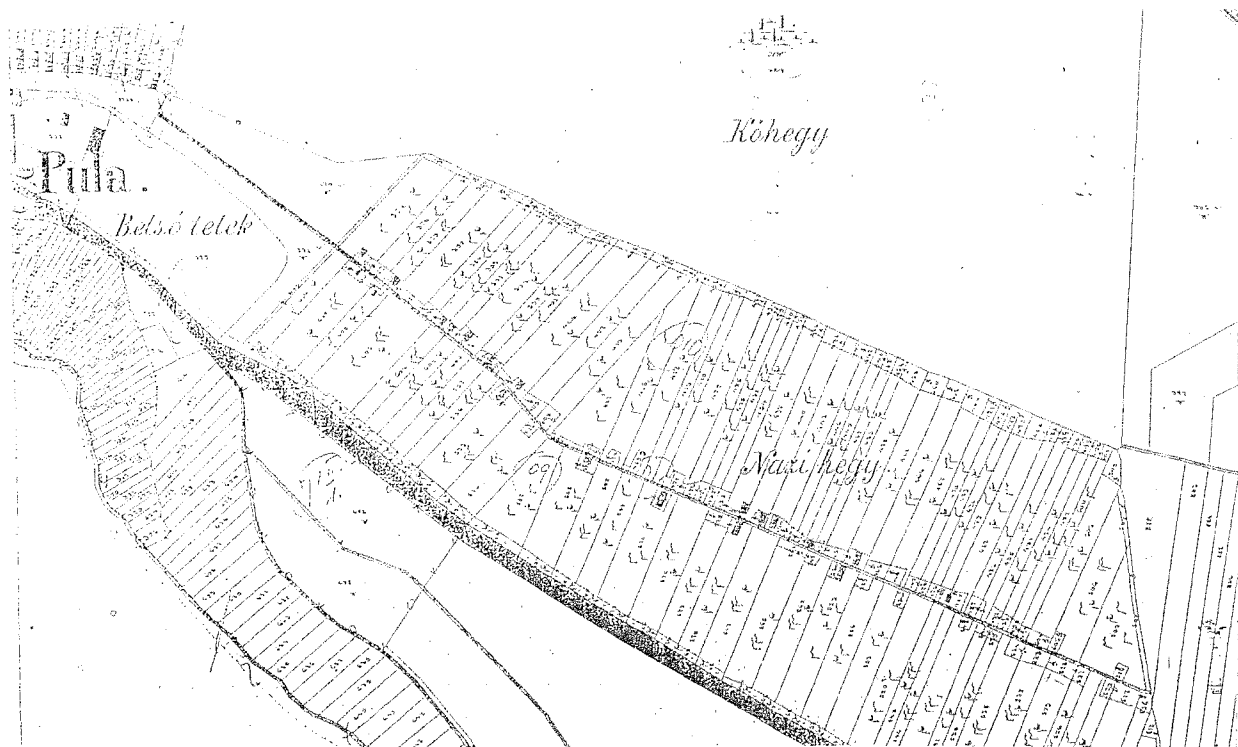
Ennek a kérésnek a „Magos Uraság” nem tudott ellenállni, hiszen az ő érdeke is volt, hogy a tizedként kapott bor mennyisége minél több legyen.

A megkapott engedély eredményeként az 1858-as térkép már több pincét (prësházat) jelöl.

Ezek voltak a szőlőhegy első éve. Két évszázad alatt sok munkát adott az embernek, érte sok csapás (filoxéra, kollektivizálás), de az ember, az emberi munka és a természet találkozásának ezen a szép helyén ma is sok örömet, vidámságot ad mindannyiunknak.

Köszöntsük 200-éves születésnapján a Nácihegyet és a régiek nyomán haladva tegyünk meg minél többet fennmaradása, fejlesztése érdekében.

NAGYPÁL Gábor

A Nácihegy telekfelosztásának 1811-ben kelt listája

*Individualis distributionis specificatio vinearum in
Brevi mentorio Culaensi de Anno 1812.*

1	Joannes	Meise	1.	38	Antonius	Trauslatum
2	Laurentius	Giller	1.	39	Michael	Imhoff
3	Joannes	Winkell	1.	40	Michael	Florschütz
4	Joannes	Klung	1.	41	Paulus	Winkhofer
5	Stephanus	Zauer	1.	42	Joannes	Zengler
6	Antonius	Zauer	1.	43	Josephus	Haps
7	Joannes	Winkler	1.	44	Matthias	Truchner
8	Joannes	Gesser	1.	45	Josephus	Wexel
9	Joannes	Stranauer	1.	46	Jan. Joannes	Jager
10	San. Paulus	Jager	1.	47	Joannes	Jager
11	Matthias	Jäger	1.	48	Stephanus	Jugler
12	Matthias	Körch	1.	49	Stephanus	Politzer
13	Josephus	Winkhofer	1.	50	Andreas	Gröff
14	Stephanus	Jager	1.	51	Paulus	Spillner
15	Michael	Jäger	1.	52	Stephanus	Häfner
16	Stephanus	Winkell	1.	53	Stephanus	Häfner
17	Joannes	Heller	1.	54	Joannes	Häfner
18	Michael	Winkler	1.	55	Joannes	Suppingger
19	Michael	Jäger	1.	56	Adamus	Wexel
20	Franciscus	Jäger	1.	57	Josephus	Fischer
21	Josephus	Wexel	1.	58	Stephanus	Wexel
22	Martinus	Czido	1.	59	Franciscus	Giller
23	Ignatius	Bertalan	1.	60	Joannes	Wexel
24	Paulus	Jager	1.	61	Josephus	Wexel
25	Sebastianus	Bergheffer	1.	62	San. Joannes	Jager
26	Jacobus	Körch	1.	63	Josephus	Häfner
27	Petrus	Jager	1.	64	Andreas	Wexel
28	San. Paulus	Jager	1.	65	Joannes	Haps
29	Gregorius	Wexel	1.	66	Paulus	Scheller
30	Andreas	Wexel	1.	67	Laurentius	Miller
31	San. Joannes	Jugler	1.	68	Laurentius	Truchner
32	Franciscus	Wexel	1.	69	Valentinus	Wexel
33	San. Antonius	Imhoff et Hark Wexel	1.	70	Michael	Klung
34	Stephanus	Häfner	1.	71	Josephus	Schubacher
35	Stephanus	Truchner	1.	72	Josephus	Wexel
36	Ignatius	Gröff	1.	73	Stephanus	Klung
37	Paulus	Häfner	1.	74	Joannes	Wexel
38	Paulus	Häfner	1.	75	Joannes	Häfner

Élet a Náczihegyen régen és ma

Emlékezés elődeinkre

A pulai szorgos jobbágyok 1811-ben kértek engedélyt a földesuruktól egy szőlőhegy létesítésére.

A falu szőlőhegye végül egy erdő helyén jött létre a Kab-hegy lábánál kétszáz éve, 1811-ben.

A Náczihegy -- mint a szőlőhegyek mindegyike -- nem tartozott közvetlenül sem a földesúr, sem a falu paraszti közösségének döntése alá.

Szüksége volt azonban egy olyan intézményre, mely a szőlőbirtokosok és a szőlőhegy ügyeiben jogosult volt eljárni.

Ekképpen alakult ki a szőlőtulajdonosok közössége és saját önkormányzata: vagyis a hegyközség.

A Náczihegy közössége is megalkotta a maga törvénykönyvét, a Zala megyei „útmutatás”, „minta” alapján.

A náczihegyi törvénykönyv harminckettő articulusból (pontból) áll, melyek közül az „Első Articulus” bevezető mondata:

„Minthogy minden jó rendtartásnak feje és fundamentuma az isteni félelem és tisztesség” – ehhez kell tartaniuk magukat a tiszttségviselőknek.

És egyben ez intézkedik a hegybíró, a tizenkét esküdt és a hegymesterek (a szőlőpásztorok), a „hites jegyző” (e tiszttséget mindig a falu tanítója látta el) évenkénti, Szent György-napi megválasztásáról.

A szőlőhegy egészét gyepű (sövény) vette körül. A hegyet út szelte ketté, melyről minden parcella megközelíthető volt; a falu felőli részén pedig fakapu állt.

A következő évek *Spiegel*jeiben szépen sorra vesszük majd a náczihegyi törvénykönyv artikulusait eredeti szövegeikkel, és azok máig érvényes, közérthető magyarázataival.

2010/2011 hétköznapjai és ünnepei

A mai náczihegyi gazdák is hasonlóképpen egyesületet alkottak, a Pulai Náczihegy Kertbarát és Tájégonozó Egyesületet (PUNKTE), amelyet 2008. április 24-én jegyzett be a megyei bíróság.

Sok szempontból méltán tekintjük magunkat a kétszáz éve élt „szőlőhegyi honfoglalók” utódainak.

A különbség az, hogy ők kötelező szabályok közé szorították az emberi gyöngeségeket, mi pedig önkéntes alapon próbáljuk meg létrehozni közösségünkben az összefogást.

A tavalyi közgyűlésünkön értékeltük a 2010. évi náczihegyi Ignácz-nap különböző rendezési tanulságait.

Ezután meghallgattuk a Csalán Egyesület érdekes előadását a komposztálásról, az egyesületünk vezetése pedig beszámolt az elmúlt évi munkáról

Végül kitűztük a következő esztendő céljait, például hogy ez évben szeretnénk a házszámtáblákat elkészíttetni mindenki számára. Ennek mintáit a 2011. évi közgyűlésünkön mutatjuk be.

Újra fölmerült a Náczihegy középső útja Nagyvázsöny felőli végének leSOROMPÓZÁSA is. Ezzel a hegyi gazdákat időnként fosztogatók ellen kívánnánk védekezni.

Az elmúlt év legnagyobb eseménye volt a Várpalotán rendezett megyei kertbarát kiállítás 2010. szeptember 3–5 között.

Az emillel rendelkező tagtársaknak sok szép képet küldtem az ott látott termékbemutató színes kavalkádjáról.

Nagy múltú és hozzánk hasonlóan fiatal kertbarát szervezetek állították ki a terményeiket, készítettek díszítéseket, kínálták pogácsával, padlizsánkrémmel, sokféle lekváros falatkával és innivalóval a vendégeket.

Egy igen szép tablón PÉTI Miklós fényképei segítségével Pulát és a Náczihegyet mutattuk be.

Az asztalunkon KNOLLNÉ Stefi és RÉTFALVINÉ Zsuzsa zöldségei és savanyúságai, illetve NAGY József és KNOLLÉk gyümölcsei sorakoztak.

JÁGER Tamás ládában nevelt csipős paprikája és jómagam fűszerei és fűszermagvai díszítették a kiállításunkat.

A vendégeket az almaaszalék és a pogácsa mellett PÉTI Márton finom almapálínkájával, meggyiszörppel és meggylikőrrel kínáltuk.

CZIMMER Attila, FARKAS Árpád, JÁGER Tamás, STEIERLEIN József borai nagy sikert arattak.

A felsoroltakon túl FARKAS András az egyik, a Náczihegyről készült légifénykép átadásával sietett a segítségünkre.

Ifjabb JÁGER Tamás pedig berendezési és működtetési munkával segítette a kiállításunk sikerét.

A kiállításon résztvevők ismerősöket és barátokat szereztek, sőt még recept- és magcserére is sor került.

Az idén is lesz kertészeti kiállítás Várpalotán, szeptember 2–4 között, de ezúttal nemzetközi.

Mintegy kilenc országból jönnek kiállítók és huszonnégy magyarországi kertbarát-kör lesz jelen.

Ismét jelentkeztünk; reméljük, hogy a tagjaink segítségével lesz mit kiállítanunk, és így nem vallunk szégyent.

Tavaly november 13-án a pulai német esttel közös rendezvényen ünnepeltük a Márton-napi újbort, a község házában.

A mi pulai szőlőhegyünk egyébként közvetlenül a Dörgicse–Balatonakali Hegyközséghez tartozik.

Meghívtuk KEMENDY Miklós hegybíró urat, aki nagyon érdekesen beszélt nekünk sok mindentől a szőlőtermelés, a borászkodás és a borkezelés területéről.

El is határoztuk ezért, hogy jövőre ismét meghívjuk, de immár valamelyik fűthető pincetérbe, hogy még jobban oda tudjunk figyelni szavaira.

A község házában ugyanis a többi rendezvény és a föllépések miatt rendkívül nagy volt a nyüzsgés.

A tavalyi nedves év miatt az újborok még nem tisztultak le, de azért „mintát vettünk” belőlük.

Tavaly, 2010. december ötödikén a község vezetésével, és a megyei német kisebbségi önkormányzat képviselőjével, valamint a többi pulai civil szervezettel együtt mi is egy koszorút helyeztünk el Pula község múzeumánál, REMÉNYI Antalra, azaz mindnyájunk Tóni bácsijára emlékezve.

Kissé megkésve kaptunk értesítést arról, hogy a Kertészek és Kertbarátok Veszprém Megyei Szövetsége az idén, 2011-ben, március 26-án, Pétfürdőn, az ottani kertbarát és kertészeti kör szervezésében, egy megyei borversenyt rendez.

Akit el lehetett érni, azt értesítettük, ámde közülünk egyedül CZIMMER Attila küldte be a borát.

Szívből gratulálunk neki a bronz fokozatú minősítéséhez, amelyről egy díszes oklevelet is kapott.

Emellett egy ilyen borverseny során a szakértői zsűri pontozza a benevezett borok egyes külső és belső tulajdonságait legalább öt szempont szerint.

Mindebből meg lehet tudni azt, hogy milyen téren lehet még javítani a boraink minőségén.

Javasolom mindenkinek, akit érdekel, hogy induljon el a következő ilyen versenyen, mert egyrészt igen tanulságos, másrészt pedig büszkeségre adhat okot, ha még egy oklevelet is kifüggeszthetünk a pincénkben.

Idén májusban, a falunapon a zord időjárás nemigen kedvezett a kerékpárosprogram résztvevőinek, de délután egy bogrács erejéig egyesületünk is megjelent a főzőversenyen.

A főztünk kiválóan bizonyult, mert az utolsó falatig elfogyott. A főzőmesterek JÁGER Tamás, valamint Tomi fia volt.

Elmondhatjuk, hogy a kitűzött céljaink felé lassan és néha dőcögösen haladunk, de mennyivel rosszabb lenne, ha céljaink se lennének.

Ha kitartóak leszünk, az évek során egységesül majd a hegy megjelenése, és közösséggé kovácsolódik a falu lakossága és a hegyen munkálkodók csapata.

Bús Mária

Várpalotai kertbarát kiállítás

Paravánunk fényképei fölkeltek a látogatók érdeklődését

Az asztalunk egyik fele a kiállításon

A pulai termelők borai

Közösségi ünnepeink: Lesz folytatás!

Néhányan úgy vélték a faluban, hogy a közel fél évszázadig Pula szellemi vezetőjeként számon tartott REMÉNYI Antal igazgató-tanító, helytörténész, falukutató, szociográfus és néprajzos halálával megszakad a közösségünket szervező tevékenység.

Ennek ugyanis csaknem minden alkotóeleme, rugója és legfőbb szervezője Tóni bácsi volt. Hála Istennek, tévedtek, akik így hitték.

Igaz, hogy nem minden megy zökkenő nélkül: nincs nyitvatartási rendje a művelődési háznak.

Továbbá, a közkönyvtárnak nincsen gyakori olvasója, a nemzeti ünnepeink hagyományörző megemlékezéseit sem sikerül megrendezni.

Ugyanakkor azonban a Hősök napja és a Falunap valamint a Szent Ignác régi római katolikus naptárbéli ünnepéhez kötődő náczihegyi rendezvény – részben Tóni bácsi örökségként is – megmaradt mindannyiunknak.

Elismerés és hála jár érte minden szervezőnek és résztvevőnek, akik idén is május 29-én, a vasárnapi szentmise után emelkedetté és emlékeztetessé tették a *Hősök napját* a templomkertben a hősök falánál.

Nagyon igényes volt a versválasztás: a gyerekek, a fiatalok és felnőttek mondandója. GYÓNI Géza örökérvényű sorai is elhangzottak az ünnepségen:

*Te már mindent tudsz, halott katona,
vagy ami már jobb tán: tudod már a semmit,
szemed nem bántja bűn és babona,
s füledbe már az örök csend szüremlik.*

Öröm hallani, milyen kifejezően mond verset VERS Kristóf, és milyen természetesen vállalta Marlene DIETRICH gitárral kísért dalának bemutatását RÓKA Lajos.

Nem mindennapi, hogy az ünnepségen fölolvastatást vállalt magára a rendező családapa, SZENGER István is.

Az idősebb pulaiak meghatottan hallgatták, hogy a felnövekvő nemzedék iskolába járó képviselői, NAGY Angéla, GETTINGER Leila, valamint GETTINGER Szilvia is maradandó élményt adóan működött közre.

PINTÉR Tamás Pius atya megáldotta a Pulai Ifjúsági Klub (PIK), a felnőtt lakosság és a Náczihegyi Kertbarátok által megkoszorúzott emlékművet.

Mivel is fejezhetném be a tudósítást? A leginkább talán a hazáért, a faluért és a boldogabb utókorért elesett katonáknak szóló GYÓNI Géza-költemény további soraival:

*Te már elérted, halott katona,
amit mi, jaj-jaj, mindhiába várunk,
Téged tukar a béke bársonya,
S már mind valóság, mi nekünk csak álmunk.*

GETTINGER Szilvia

A kastély legrégebb lakója

Életének újabb kerek évfordulójához érkezett a Fő utca egyik házában élő nyugdíjas erdész.

Kedves, szeretetreméltó ember. Szívesen emlékezik kezdeti pulai éveire, hiszen ő a kastély legrégebb élő lakója.

- Itt laktam és itt is dolgoztam az egykori ESZTERHÁZY grófok vadászkastélyának – az utca felől – fával burkolt két szobájában, amelyek ablakai ma is hatalmas betétes üvegszemükkal a Kis utcára néznek.

Fölöttem, a padlástérben tartottuk akkoriban a falusi bálokat, mert nem volt művelődési házunk.

Már több mint ötven éve, hogy a főúri kastély a Keszthelyi Erdőgazdaság tulajdonába került az államosítással, és erdészként, szolgálati lakásnak használhattam a két szobát.

Se villany, se víz nem volt még a kastélyban sem. Gázlámpákkal világítottunk, és a lóistállóknál lévő kútból hordta minden környékbéli család vödörrel a vizet: kocsisok, lóápolók.

Az udvaron végül ásattam egy kutat, de abban is csak három évig maradt meg a víz, mert a bauxitbányák mélyítésével elfogyott a másfél méter magas vízoszlop.

Itt lakott a kastélyban a DALLOS tanító házaspár, keresztkomák voltunk. A tanító úr – REMÉNYI Antallal, Tóni bácsival együtt – foglalkozott a sok gyerekkel, mert az ötvenes években még annyi iskolás korú diák élt Pulán.

DALLOS tanító úr egy magánügy miatt 1956 őszén összeszólalkozott az ajkarendeki tanácselnökkel, és pofonvágtá. Pont október végén!

Utóbb ezt ellenforradalmi cselekménynek minősítették, és a tanító urat letöltendő öt év börtönre ítélték. A jó magaviselete miatt utóbb elengedtek belőle néhány évet.

Engem az erdő kötött Pulához, maga a környezet és az itteni barátok. Kaptam volna állást szülőfalumban, Badacsonytomajon is, de az igazi erdő, a környezet és természetesen az emberek itt marasztaltak.

Ahol a közösségről, a közérdekről van szó, ott igencsak jelen voltam az évtizedek során: egykor pulai népfronttitkár, majd tűzoltóparancsnok voltam, de a kultúrház építéséhez is sikerült nagy mennyiségű követ

„szerezni”, mert a nözséri szovjet lóter parancsnoka nagyon szeretett vadászni.

Őrnagyi rangban valami művelődési szakember vagy tanár lehetett, mert amikor megtudta, hogy művelődési házat épít a falu, adott tíz katonát és három teherautót, hogy idehordják a szükséges mennyiségű követ.

A munkám azonban az erdőhöz kötött, rengeteget telepítettünk a tarvágások után is, eladtuk a TŰZÉPnek, magánembereknek, és a környék falvaiban lakók is főként a mi fánk mellett melegedtek. A cser és a tölgy közismerten nagy hőértékű, ezen kívül volt bükk és gyertyán is.

Vadásztam is közel fél évszázadig; elsősorban dúvadra, rókákra, varjakra, de lőttünk disznót, őzet, szarvast is. Sok élmény köt az erdei utakhoz. Ma sem tévednék el a vidéken, pedig sokat változott fél évszázad alatt.

(Kevés kortársa lakik a faluban, aki ne tudná, kiről van szó. Bizony, KISS László, Laci bácsi, a Fő utca 84-ből.

Ma is közösségi ember, minden rendezvényen, ünnepen és eseményen részt vesz, mint hajdanában. Most ünnepli a nyolcvanadik születésnapját a Náczihegyen.)

- Cilike kislányom földjén, az erdőalján tartjuk az összejevetelt. Ő akkor vette a telket – és épített rá –, amikor nyolc év után hazajött az Amerikai Egyesült Államokból, ahol Seattle-ben éltek.

Vanda unokám – aki most érettségizett, kitűnően – németül és angolul kitűnően beszél, de az anyanyelve magyar, és kettős állampolgár – oda megy vissza egyetemre.

Kettős ünnep is lesz ez, mert a feleségem is most ünnepli a hetvenötödik születésnapját. A kastély előtt visznek föl a gyerekek a Náczihegyre.

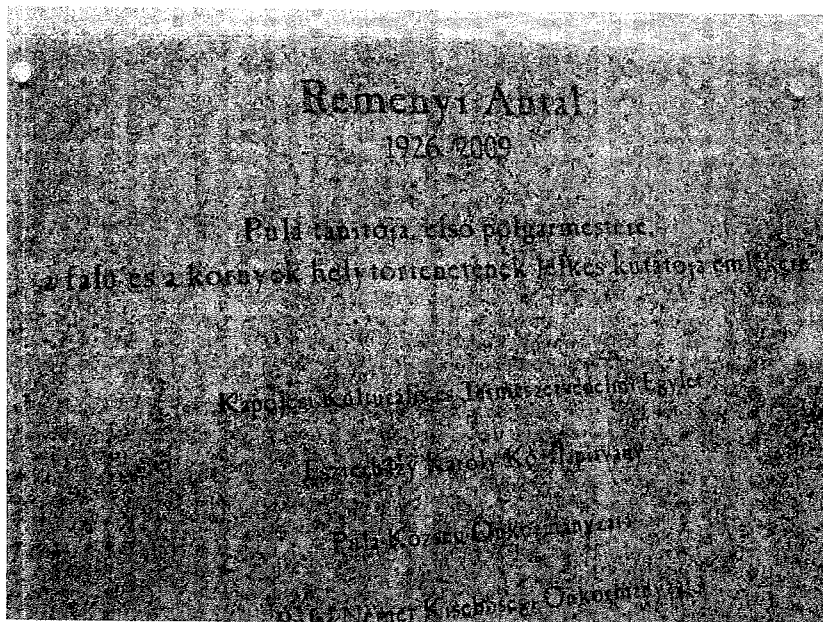
Jó kedvvel nézek föl az egykori szállásom ablakaira, ahol az ifjúságomnak a javarészét töltöttem.

Ursula PALMER asszony, a följújtott kastély mai gazdája egy baráti beszélgetés során meghívott, hogy nézzek szét, ráismerek-e egykori otthonomra; de még nem mentem be. Talán még jut rá időm.

Amennyi fűszál van a tarka mezőben, annyi áldás szálljon Laci bá fejére!

NÁDOR István

Reményi Antal emléktáblájának avatása

A 2010-es náczihegyi ünnep képei

A magyarpolányi énekkar föllépése

Időutazás: Haász Anna és Erzsébet

Az se tegnap volt, amikor a két testvér, Annus és Erzsi utoljára kint járt a falu szőlőhegyén, a földjükön.

Amint mondják: „amikor be kellett vinni az igavonó állatokat, földet, szőlőt a téeszbe”. Ez pedig 1959-ben történt Pulán.

Annust, vagyis HAÁSZ Annát, és nővérét, Erzsébetet a mai nyugdíjasok is csak úgy ismerik: özv. PILLER Ferencné, illetve özv. HEITER Józsefné.

Az Ignác-napi ünnepre a faluból számosan kinéznek a „hegy kapujáig”, a Szent Ignác-szoborig. De tovább?

HAÁSZ Erzsébet, HEITER Józsefné és húga, Anna – PILLER Ferenc édesanyja – is több, mint öt évtizede nem járt a gyümölcsösök, szőlők, pincék és lakóházak között.

Ezért igencsak elcsodálkozott, amikor meghívtam e beszélgetésünk előtt egy kirándulásra.

A mi földünk STEIERLEIN Jóskáék szomszédságában volt. És a dülő végén a mai bodzás is a miénk.

Amint kimaradtunk az iskolából -- tizenkét éves korban – segíteni kellett a szüleinknek: kapálni a répát, a krumplit, a kukoricát.

A töltést már az ökrökkel csináltuk, amikor lehetett kapni töltőekét, de a kézimunka nagyja a családra maradt.

Reggel hét órakor indultunk ki a szőlőhegybe. Aki nyolckor érkezett, az már az utolsó volt.

Amennyiben közelebb voltunk a faluhoz, akkor a déli harangszóra már otthon is ebédeltünk.

Ha viszont távolabbi földre kellett menni, akkor édesanyám hozta utánunk az ebédet. Ebéd után éva „rostr”, azaz pihenés, delelés.

Árnyékot kerestünk, és leterítettünk egy ruhafélét, takarót, vagy csak a fűbe, szénára – ahogy adódott. El is szundítottunk.

Amikor apánk fölébredt, szólt: „Auf!” (mert a családban még németül beszéltünk), és folytattuk a munkát. Mi igazi földművesek voltunk.

Akkor még ez egy nagyon sok hozzáértést, tudást, tapasztalatot igénylő szakma volt.

A férfiak szántottak, és az asszonyok, nagyobb lányok – így mi is – a barázdába potyogtattuk a vetőkrumplit.

Néhány hét múlva a kukoricát ugyanúgy, csak a kukoricát minden második szántássorba. Fárasztó volt.

Kenderből készült szöttes volt az úgynevezett „gazruha” – veszi vissza a szót élvezettel a nyolcvanhárom éves nővér.

Ennek négy sarkát madzagból készült kötővel a derekunkra erősítettük, és ebben volt a vetőmag: a krumpli és a kukorica.

A répát sokkal könnyebb volt vetni, mert a grábla után egy kiskanállal lyukat csináltunk a földbe, és abba potyogtattuk az öt-hat szem répamagot.

Répa a ház melletti kertben is volt mindig, hogy mindig legyen zöld a hízóknak, meg az anyadisznónak is.

Megtermeltük magunknak és állatainknak az ételmet. Öt-hat répát hagytunk fölmagozni és, ebből vettünk a következő évben.

Nem emlékszem arra, hogy valaha is vettünk volna vetőmagot: se kukoricát, se pedig krumplit.

A kamrában volt a daráló; de ez csak a negyvenes évektől, mert korábban a környékbéli malmokba vittük a búzát, árpát, rozst, és hoztuk haza a lisztet.

Pulán is volt malom, a mai BALOGH-házban, a falu végén. Az Eger-patak vize hajtotta a malomkereket.

Két molnárra is emlékszem: az elsőt Walternak hívták, utána pedig jött egy Ábrahám nevű.

Később a drágulás miatt otthon daráltuk le a kukoricát, árpát; csak a búzát, rozst vittük a malomba.

(Közbevetem, hogy vajon mi volt az újság az idő tájt; hiszen, úgy tűnik, a „zsákfaluban”, ahová köves út sem vezetett, egyformán teltek a napok, az évek. A két testvér is így emlékszik.)

ROHRER néni minden évben megkérdezte tőlünk, hogy mennek-e már kaszálni az emberek a szénának valót.

Ha valaki megkezdte, akkor minden férfi nekiállt. Nem volt ám a faluban egyetlen fűnyíró vagy motoros kasza – sem ilyen nagy gaz, mint

amelyet némelyik telken, sajnos, mostanában látunk.

Ma már a fűnyírók egyáltalán nem hagynak szénát sem, igaz, a faluban nincs egyetlen tehén vagy ökör sem; és ló is csak szórakoztatásból.

Kullanacs csak az erdőben volt, a főben és a kertekben soha. Ha néha belénk akadt, ecettel megkentük és kiesett.

Ma a Náczihegy minden pincéjénél és minden nyaralójánál kocsi áll, sok helyütt még garázs is.

Nekünk és a faluban szinte mindenkinek igencsak volt „kocsija” vagy szekere, hogy azt az ökre vagy a tehene után kösse. Igen lassan haladtunk, de sokkal biztonságosabban, mint manapság.

Nagyvázsonyba, az emelkedőn is ökrösszekérrel indultunk, de amikor a kötelező beadás volt, még Tapolcára is ilyenekkel vittük a gabonát.

Amikor édesapánk más faluba indult, reggelenként kiadta, hogy melyik földön mit végezzünk idehaza.

(A kirándulás végén immár újra visszatérünk a jelenbe: hatvan-hetven évet ugrunk

egy pillanat alatt, majd befejezésül másra terelődik a szó.)

Az idei szép tavasz legutolsó napjaiban végre újra itt vagyunk, a mai náczihegyi szőlők mellett.

Nagyon nagy élmény volt a régen nem látott földeken és utakon járni, az egykori szomszédaink gyerekeivel és unokáival találkozni.

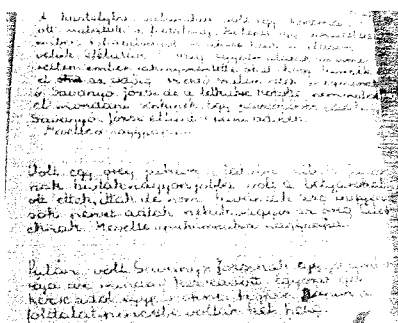
Alig ismerünk rá a pincékből lett nyaralókra, a lakóházakra és a parkokra, a medencés gyerekfürdőkre. Arra, hogy hol is vagyunk.

De végre látni újratelepített szőlőt, és akad még errefelé búzaföld és kukorica is. Ebből azonban már nem tudna megélni egyetlen család sem.

A délelőtti, hősök napi ünnepség nagyon emlékezetes marad, és köszönetet mondunk az őslakosság nevében is a fiataloknak, akik megszervezték.

Jól esik, hogy nem feledkeznek meg apáinkról, férjeinkről a mai pulaiak. Isten áldja mindannyiukat!

NÁDOR István

Savanyó Jóska emléke

A falumúzeum „kincsei” között található KOC SIS Mária hajdani pulai tanuló iskolai füzetének egy lapja. A tanító úr kérésére az idősebb pulaiaktól gyűjtötték a gyerekek a régi legendákat. A népi emlékezetben így élt tovább a betyárvilág.

A kastélyban valamikor volt egy kocsmá, ott mulatott a fiatalság. Belépett egy ismeretlen ember. A fiatalságot megkérte, hogy mulasson velük. Fél óra után egy óráig együtt mulattak, majd az ismeretlen ember rákényszerítette őket, hogy kísérik el az erdőig. Az erdő szélére értek. Megmondta, hogy ő SAVANYÓ Józsi, de a lelkükre kötötte, nem szabad elmondani senkinek. Egy riasztólövést adott le SAVANYÓ Józsi, majd eltűnt a sűrű erdőben. Mesélte a nagyapám.

Volt egy öreg juhász a faluban. CIBÓK Jánosnak hívták, nagyon jóban volt a betyárokkal. Ott ettek, ittak, de nem kívánták azt ingyen. Sok pénzt adtak nekik, vagyis az öreg CIBÓKcáknak. Mesélte apukámnak a nagyapja.

Pulán volt SAVANYÓ Józsinak egy jó cimborája, az mindent kézreadott. Egyszer éjjel kézreadott egy pár ökröt. Az ökrök Pápán a föld alatti pincében voltak két hétig.

Képességmegtartó népesség: Beszélgetés KRIZSÁN András építésszel

– *Mint a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (MNVH) nemrég kinevezett új elnökségi tagját, hadd kérdezzem meg, hogy milyen gyökerekkel kötődik e tájhoz?*

– E gyökerek nem csak ide kötnek, de táperőt is biztosítanak. Én is olyan iskolába járhattam, ahol még régi „Tóni bácsi”-típusú tanítók neveltek.

Nekem az igazgatóm BENKE László, megyeszerte ismert helytörténész volt. Egy helytörténeti gyűjteményt alapított, ahol a környékbeli emberek különböző tárgyait és emlékeit kezdte el összegyűjteni.

Gyerekfejjel rengeteget segítettünk neki a gyűjtésben és a rendezésben. Fontos megemlékezni még édesapámról is, aki geológusként dolgozott, és a környék földtörténeti értékeit gyűjtötte.

A révfülöpi helytörténeti kiállítás közetei és térképei az ő gyűjtéséből valók. Felnőttként és építésszékként először is a gyönyörű Balaton-felvidéki, rokokóba hajló vakolatdíszes parasztházak ragadták meg a figyelmemet és képzeletemet.

Elkezdtem ezeket nézegetni és rajzolgatni. Egyre jobban beleszerelmesedtem e fantasztikus, változatos és kifejező épületdíszekbe.

Azután sorba jártam a belső falvakat – Mindszentkállát, Szentbékállát, Köveskállt, Kaposcsot, Vigántpetendet és Pulát.

Ekkor nem csak e házakkal és homlokzatokkal lett egyre szorosabb a kapcsolatom, de megismertem az itt élő embereket is.

Egyre inkább észrevettem és tudatosítottam, hogy nem csupán egy építészeti hagyományról van szó.

Sokkal inkább egy ennél összetettebb kérdéstről, mégpedig az itt élő emberek sorsáról és nehézségeiről.

Sajnos, mint minden vidéki, aprófalvas térség, ez is kezd elszegényedni, elnéptelenedni és elöregedni.

Egyre nehezebb az itt élők megélhetése és boldogulása. A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (MNVH) elnökségi tagjaként ezen szeretnék változtatni.

– *Mit lehet tudni e vidékről? Meddig tart a Balaton-felvidék?*

– A Balaton-felvidék a Tapolcai-medencétől egészen Balatonfüzfőig, északon pedig a Bakonyig tart.

A terület önmagában is eléggé változatos. E táj geológiailag és földrajzilag is gazdag és sokszínű.

Szinte olyan, mint egy forgószínpad: megtalálhatók itt igen különböző földtörténeti korok jellegzetességei.

Megvannak errefelé a homok- és mészkőhelyek ugyanúgy, mint éppen a vulkáni kúpok.

Minden hegy más és más összetételű e vidéken. A tájra alapvető módon rányomja a bélyegét az, ahogy azt HAMVAS Béla az *Őt géniuszból* állítja, hogy a mediterráneum legszakibb része.

Ha megfigyeljük a fényeket, az árnyékokat, csillogásokat, rezdüléseket és színeket, akkor elhithetjük, hogy ez ízig-veéig mediterrán táj.

Itt izzanak a kövek, beérik a füge, világosabbak a fények, a tájra jellemzően karakteresebbek a borok.

A mediterrán hatás azon emberekre is jellemző, akik a tájban itt élnek. Ők egyfajta jó kedélyű és patriarchális derűvel szemlélik a mindennapokat.

Persze, ez nem jelenti, hogy az életük könnyebb, vagy a szenvedésük egyszerűbb, hanem inkább azt, hogy ennek itt tere van, tágasabb, távlatosabban nézhető.

Ne csodálkozzék senki, ha egy mesterember péntekre ígérte magát, és amikor két hét múlva kicsit türelmetlenül rákérdezzük, akkor is csak annyit mond nyugodtan, hogy „jövök és jövök, nincs az elfelejtve”. Ezt el kell fogadni, ez itt így van.

– *Visszaköszön mindez a falvak szerkezetében?*

– A település szerkezetét alapvetően az határozta meg, hogy régen milyen társadalmi jogállása volt.

A kismemesi falvak és mezővárosok szabálytalan, halmaz szerkezetűek, a földesúri jobbágytelepülések általában egyutcás, szalagtelkes szerkezetűek voltak.

Mint például a Művészetek Völgyéhez tartozó Pula – ahol főépítész vagyok –, egy jellegzetes jobbágytelepülés.

A községet még Mária Terézia időszakában telepítették be német ajkú telepesekkel.

Nagyon szabályos telekosztást csináltak, fölparcellázták a főút melletti területet, és jobbágytelkeket alakítottak ki.

Azután, ahogy a nemzedékek követték egymást, ezeket fölosztották, hiszen a gyerekeknek is kellett házhely.

Ennek köszönhetően pedig egy hihetetlenül gazdag és meglehetősen változatos rend alakult ki.

Volt olyan telek, amelyet hosszában osztottak ketté; illetve az is megesett, hogy keresztben osztották a telket, és elől is volt egy lakóház, meg hátul is.

Hosszában osztott telkeknél az is megtörtént, hogy azonos telekhatárra építettek, és a két ház szinte ikerházszerűen egymáshoz simult.

E településeknek jellegzetes építési módja, hogy az épületegyüttest hátul, a házak végén – a földek előtt – egy keresztúrral zárták le.

E keresztúrrók a szomszédos telkeken teljesen zárt sorra értek össze, a falu pedig mintha erőddé vált volna.

Az is előfordult, hogy egy-egy nyárikonyhát vagy füstölőt még szintén az utcafronton – de a főépülettel ellentétes részre – építettek.

Az effajta építési mód a változatosságában is egységes beépítési módot eredményezett, valamiféle „szinkópaszerű” ritmussal.

– Vajon mit mond mindez a ma emberének?

– Ma általában agyonszabályozunk mindent, és egységes normatív szabályozással igyekszünk faluképet és településszerkezetet teremteni.

Ezért muszáj elismernünk, hogy régen, amikor nem voltak jogszabályok, szakhatóságok és engedélyek, mennyivel magától értetődőbben tudtak építkezni.

Mégis, az épületek illeszkednek a szomszédos portához és a természeti adottságokhoz.

Ugyanakkor megvan az egésznek egy jellegzetes, egységes karaktere. Mindez szinte önmagától, a legtermészetesebb úton-módon jött létre.

– Megfogalmazható az archetípus, a házak építészeti sajátossága?

– A lényeg röviden összefoglalható. E régi épületek földszintesek voltak, a tetőtérben vagy az emeleten nem laktak.

Természetesen használták a padlásteret például terménytárolásra, ezért lehetnek szénabedobó nyílások, de általánosságban ez nem jellemző.

A házak nyugodt és rendkívül egységes nyeregtetővel voltak a kezdettől fogva lefedve, és csak egy hangsúlyos hófehér kéményfejezet állt ki a tetőből.

A másik jellegzetesség a hófehér homlokzat: még a lábazatot is vakolták és festették.

Kizárólag a mellékhomlokzatok, vagy az alacsonyabb rendű, oldalhatár felé néző homlokzatrészek maradtak vakolatlanul, terméskő falazattal.

Vagy a kerítés, amely gyakorlatilag szintén melléképületnek számít a telken: a főépület mindig vakolt volt.

A harmadik fontos elem, hogy elszórva apró kicsi mélyen ülő nyílások vannak a homlokzaton.

Ez azért fontos, mert e karakterjegyek kiemelve a népi építészet összefüggésrendszeréből a mai építészet számára is követendő és a szerves fejlődés egyik alapértelmezései lehetnek.

Ezen eszköztárból kiindulva meg lehet fogalmazni egy mai épületet is úgy, hogy az harmonikusan illeszkedjék egy hagyományos utcaépítésbe.

– Mit lehet mondani a csodálatos vakolatdíszekről?

– A parasztházak mindig a Nap felé voltak tájolva; ha úgy tetszik, azt is mondhatjuk, hogy ez a napfény építésze.

E napos oldalt, a főhomlokzatot, az oromzatokat díszítették: az ablakkereteket fásllal és tagozatokkal vették körbe.

Általában közepén egy összefogott kicsiny területet – tehát soha nem a teljes rendelkezésre álló felületet – díszítették nagyon gazdagon.

A központi díszítésben általában megjelent egy címer, vagy a tulajdonos monogramja, az építési évszám, vagy egy életfá-motívum.

Mindez soha nem egy utólagos rátét volt, hanem a ház vakolatával együtt, pontosan ugyanazon anyagból készült, rendkívül egyszerű eszközökkel. Ezeket azután minden évben meszelték.

Az évtizedeken keresztül fölhordott mészrétegek a lepattogzásokkal együtt puha fölületet eredményeznek.

Ezt pedig a Nap járása a legfantasztikusabb fény- és árnyék-hatásokkal tesz leírhatatlanná.

– *Mennyire vannak meg a mesteremberek, akik a régi építésmódokat értik, tudják, és igény esetén gyakorolják is?*

– A magam részéről azt remélem, hogy ma még megvannak. Ez nyilván nem általános, hiszen a mai építőipar az eldobható tömegtermelésre épül.

De nagyon sok régi parasztházat és portát újítanak föl az eredeti eljárással, és tanulják meg a hajdanvolt mesterségeket.

– *Ez csak az elmúlás elnyújtása, vagy tényleges továbblépés?*

– Bízom benne, hogy továbblépés. Éppen ezért a barátaimmal ama gondolatot forgatjuk, hogy létrehozunk egy építőtábor, amely kifejezetten a régi parasztházak és népi épületek helyreállításával foglalkozik.

Nem új épületeket akarunk tervezni, nem csak a régieket fölmérni és lerajzolni, hanem a gyakorlatban megtanulni és megtanítani, hogy miként lehet egy vakolatdísz elkészíteni, egy házat lemeszlni, egy tetőt tisztességesen rendbe tenni.

Kifejezetten a régi mesterségeket szeretnénk tanítani. Ha ez sikerül, akkor ez megélhetést nyújthat a tudást átadó helyi mestereknek.

Ugyanakkor, minden évben meg tudunk majd menteni egy-egy épületet, amely példaértékű módon születhetik újjá, és a szomszéd is megirigyelheti.

De, ami még ennél is sokkal fontosabb, hogy a fiatalokat, akik ugyebár mintegy szívacsaként szívják a tudást, az információt, be lehet oltani a népi kultúra és a hagyomány tiszteletére és szépségére.

Aki ilyesmivel „megfertőződik”, az, ha nem is rögtön, de az évek múlásával – ahogy sok minden tudatosul – lehet, hogy olyan ember lesz, aki tudja és érti is ennek az egésznek a fontosságát.

– *Ez meglehetősen utópisztikusan hangzik!*

– A régióból elindulva és az építészet határain túllépve, vidékfejlesztési problémaként kezdtem szemlélni az egészet.

Ennek során rájöttem, hogy milyen igaz volt atyai jó barátomnak, KEMÉNY Bertalannak, aki azt mondta:

„A vidékfejlesztéshez nem csak népességmegtartó képességre, hanem képességmegtartó népességre is szükség van.”

A helyben élő ember a lényeg, őt kell támogatni és segíteni: megélhetést kell adni az itt élőknek.

Akkor majd újra tud születni valami e hagyományból, és újjá tud éledni a táj, és benne az ember is.

(A *Folk Magazinban*
2011 júliusában
megjelent beszélgetés nyomán.)

Kriszán András – Somogyi Csörgő

A Balaton-felvidék tájba simuló népi építészete

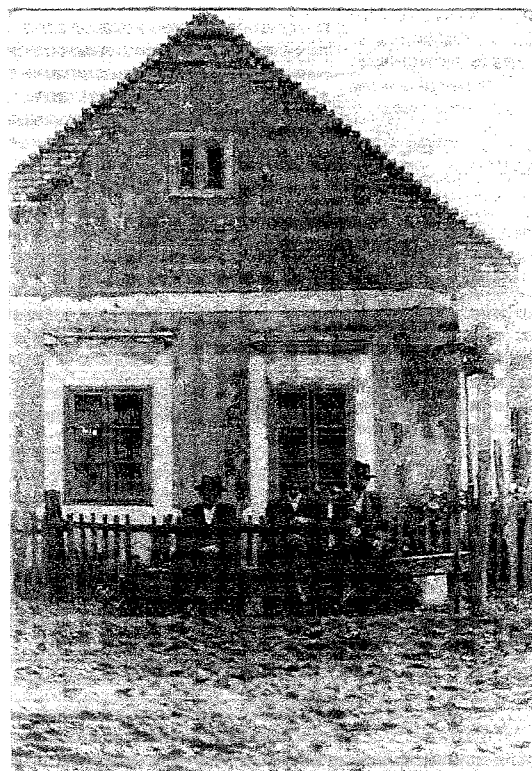
Cser Kiadó

Régi pulai képek

Templom és kultúrotthon

Férfiak a padon

Ház libákkal

Régi ház

Hírek

Lovastúra a pulai erdőben

Évtizedek óta találkozhattunk német, osztrák, francia és más lovascsapattal erdeink szélén, a Farkas-árokban vagy éppen a Náczihegyen.

Gyakorta megpihentek egy italtra, a kocsmá előtt kikötve lovaikat; és ilyenkor irigykedve nézték a fiatalok: milyen jó is külföldinek lenni!

Mostanában egyre több lovascsapat közeledtén hallatszik a magyar szó. Hat éves kortól egész a hetven évesig próbálgatják – egyre többen – a lovaglás szépségeit.

Pulán is maradt még hat ló, de ilyesféle vállalkozás a helyi fiatalok vagy a turisták számára nem akad.

Nagyvázsonyban azonban a benzinkúttal szemközt, FARKAS Géza istállójában, több hátszó is megszokta, hogy fölnyergelik, kocsiba vagy szánkóba fogják.

Ilyenkor két-háromórás békés poroszkálás után térhetnek csak vissza az istállóba vagy a karámba.

A Nemesleányfaluban élő HOCK Ferencnek lovasiskolája is van, akár gyerekek számára is. A vállalkozások korát éljük: vegyük le a padlástól, a kamrából a kocsialkatrészeket, a szánkót, és fogjunk hozzá!

Ha van ló, majd lesz kocsis is. Pula környékének természeti szépségei a helyi lakosságnak is hasznot hozhatnak.

Egy táblában

SZENGER György és felesége birtokába került a Náczihegy déli oldalán a falutól legtávolabb eső telkek nagy része.

Az eddigi eredményei alapján sikeres gazda a másfél holdas bodzással egybeérő területeit immáron nagyüzemi módon művelheti.

Így remény van arra, hogy a szőlőhegy újra hasznot hozó, gondos gazdálkodás alapja lesz.

Magyar-ír betelepülők?

Írországban dolgozó ifjú magyar pár vásárolta meg a Fő utca közepén álló MEKLER-házat.

Végleges hazatérésükkel is hozzájárulhatnak Pula népességcsökkenésének megállításához.

Jó, ha tudjuk

A község központjában működő vegyesbolt és a kocsmá is a pulai önkormányzat, vagyis a falu tulajdonát képezi. A helyiségeit a nagyvázsonyi szövetkezet bérlé, és az üzleteket ők csak működtetik.

Egyre szépülő temetőnk

Akik csak ritkán látogatnak el a pulai temetőbe, csodálkozva veszik észre, hogy mennyit változott a falu tulajdonában lévő sírkert arculata. A régi fejfákat és sírköveket fölújították, a rendszeresen kaszált fű nem gazosodik el.

Ráadásul az újabb temetkezések sírhantjai az elhunyt adatainak rögzítése esztétikailag sem hagynak majd kívánnivalót maguk után.

Ez évben új kerítést kapott temetőnk északi oldala, és azt a falu önkéntes alapon jelentkező lakosai, társadalmi munkában rögzítették a helyére. Köszönet érte.

Táladra érdemes

Táladra érdemes családi és baráti kirándulást szervezni. Vendégeinknek is büszkén mutathatjuk meg a falu határában lévő tizenharmadik századi kolostor megmaradt romjait, a mellette lévő tiszta forrásokat és tavat, valamint a fiataljaink által rendben tartott pihenő-és étkezőhelyet.

Ezek csöndje, tiszta levegője és romantikája maradandó emléke lehet minden idelátogatónak. A három kilométer hosszú erdei gyalogtúrára a „Grófi úton” a Vízmű-kutaknál érdemes letérni.

Belecsapott a villám

A nyár eleji hatalmas vihar idején lecsapott a villám a Náczihegyen, és TOKOLICS László szomszédunk maga készítette udvari kávézójának tetejére szerelt vízmelegítő csövekben tett közel kettőszázezer forint kárt.

A harminc párhuzamos vízcsőben a napmelegtől átsugárzott vizet szivattyúval

forgatja meg a berendezés a fürdőszoba és a tartály között: és ezt tette tönkre most a cudar időjárás.

De legalább elkezdődött a Náczihegyen a korszerű és környezetbarát, valamint olcsó energiahasznosítás.

Válogatott szemét

A falu lakóinak többsége kezdi megszokni a szelektív szemétyűjtés ésszerű megoldását.

Három konténert tettek ki a Kab-hegy utca elejére, a transzformátor alá. Az egyikben a hulladékpapírt, a másikban a műanyag csomagolókat, a harmadikban pedig az üvegeket viszik vissza az újrahasznosítókhöz.

Ez rendben is van. Könnyű megjegyezni, mit hová, mert a konténerekre nagy betűkkel ki is írták: *Mit hová?*

A szemét keveredésének megelőzése miatt csak a tetőn lévő kisméretű lyukon lehet csak a szemetet a konténerbe dobálni.

Célszerű a három hulladékfajtát a betárolás megkönnyítéséért már otthon is külön gyűjteni.

A legfontosabb az, hogy az úgynevezett háztartási szemét ne kerüljön a gyűjtőkonténerekbe, hiszen azok helye a kukákban van.

A tudomány hegye

Dr. SCHOLTZ József egyetemi docens egy hónappal ezelőtt vette át a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Vegyészmérnöki Karán, húsz hajdani – immáron hatvan éve végzett – évfolyamtársával együtt a gyémántdiplomáját.

A boldog és sikeres család szeretettel köszöntötte a családfőt. Örömmel gratulálunk SCHOLTZ szomszédnak (Jofi bácsinak), és jó egészséget, sok derűs, hangulatos estét kívánunk a Náczihegyen!

Hirdetés

Pulán, a Náczihegy délkeleti felén ötszáz négyszögöl művelés alatt álló szőlő és gyümölcsös eladó.

Panorámás pincével, berendezett és felszerelt présházzal (víz és villany van) alkalmi áron. Telefon 88 267 434; emil: info@fanilylaszaro.hu.

Ne engedjük eltűnni falvainkat

Akik figyelemmel kísérik a környékbeli települések lakosságának alakulását (lapunk évek óta rendszeresen ezek közé tartozik), számszerűen láthatják, mint fogy el a Balaton-felvidék népessége.

Akik pedig azt is tudják, kik élnek még mindig a falvakban és milyen arányban, nekik a korfa jelzi, hogy ha nem történik jelentős változás, akkor néhány éven belül gazdaságtalanná válik a bolt és a korcsma, és munkahely egyáltalán nem marad a települések nagy részén.

Üdülőfalvak? Ahol nincs szolgáltatás, nincs kereslet, ott megszűnik e kínálat is a településeken.

Ma számos telek, pince, szőlő és ház eladó, sajnos, áron alul. Éppen ezért mindenképpen szükség van a komoly családpolitikára, a családtámogató, illetve a kisvállalkozásokat segítő és előmozdító intézkedésekre.

A környező falvak lakosságszáma

Az elmúlt fél évben a következőképpen változtak a közvetlen térségünk lakossági viszonyai:

Nagyvázsony:	1816	→	1782 fő
Vöröstó:	99	→	98 fő
Barnag:	146	→	147 fő
Menshely:	269	→	273 fő
Pula:	211	→	214 fő

Eszterházy Károly Közalapítvány

Kérjük a pulai polgárokat, a náczihegyi birtokosokat, valamint a község összes barátját, hogy mindazok, akiknek lehetőségük van adóbevallást készíteni, jövőre is támogassák adójuk egy százalékával a pulai Eszterházy Károly Közalapítványt.

A közalapítvány csak közösségi célokat szolgál. Idén nyolcszázezer forinttal támogatja a Falumúzeum (az 1848-ban épült régi iskola) épületének förlújítását és környezetének rendezését.

A közalapítvány adószáma:
19266844 – 1 – 19.

Minden támogatást előre is köszönünk:

az Eszterházy Károly Közalapítvány
kuratóriuma.

Rendkívüli időjárás májusban a Náczihegyen

2011. május 4-én és 5-én egészen rendkívül hideg éjszakák voltak Pulán és a Náczihegyen.

A hőmérő higanyszála mínusz hét, esetenként pedig mínusz kilenc Celsius-fokra süllyedt. Ilyen hidegre még a legöregebbek sem emlékeztek vissza a falubéliek és a hegyi gazdák közül.

Sajnos, a szomorú eredmény nem maradt el. A szépen hajtó szőlők, a gyümölcsfák terméskezdeményei és a diófák csaknem száz százalékgig elfagytak.

Itt-ott védte csak meg egy-egy fa árnyalása vagy a pincék oromfala a friss

hajtásokat. Az eredmény egészen rendkívüli módon lehangoló látvány volt, amint azt képeink is mutatják.

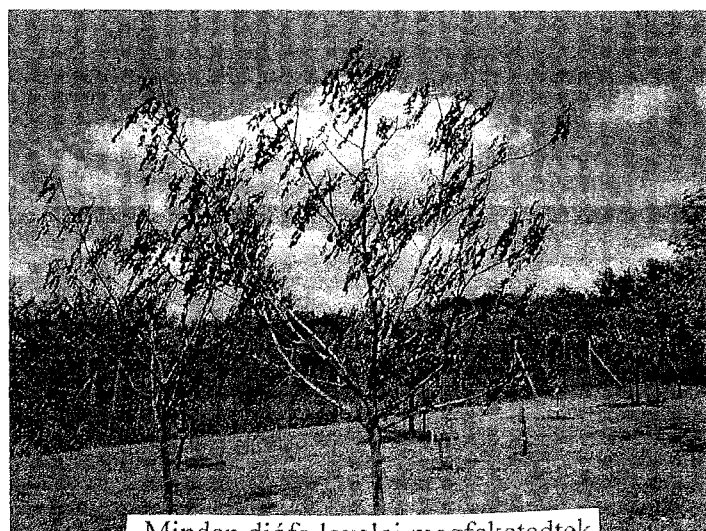
A természet azonban azóta is szorgalmasan igyekezett pótolni a veszteséget, a szőlőknél új hajtások fejlesztésével és virágzással.

A gyümölcsfák nyilván ez évben pihenni fognak. Reméljük, hogy módja lesz majd beérni a mostoha tavasz ellenére szépen mutatkozó szőlőnek, amelyet lépten-nyomon láthatunk a Náczihegyen.

PÉTI Miklós

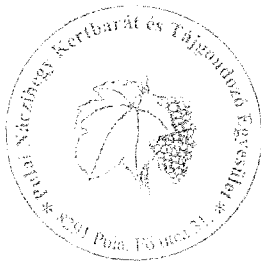
Elfeketedett cseresznyeszemek

Minden diófa levelei megfeketedtek

A szőlőket fakadáskor érte a fagy

PULAI NÁCZIHEGY KERTBARÁT ÉS TÁJGONDOZÓ EGYESÜLET
8291 PULA, FŐ UTCA 31.
ADÓSZÁM: 1 9 3 8 3 2 8 6 - 1 - 1 9
BANKSZÁMLASZÁM: 7 3 6 0 0 0 8 - 1 8 0 8 1 0 8 4
VESZPRÉM MEGYEI BÍRÓSÁG BEJEGYZTE 2930 SZÁMON, 2008. 04. 24.

Kedves Tagtársak!

Az alapszabályunk szerinti évi rendes közgyűlésünket

2011. július 31-én, vasárnap, 15 órai kezdettel

tartjuk Pulán, a Faluház nagytermében. Ha a tagok nem jelennek meg a határozatképességhez szükséges számban, akkor 15.30-kor azonos tárgykörben újabb közgyűlést hívok össze. A megismételt közgyűlés a megjelentek számára tekintet nélkül határozatképes.

Napirend

15.00–15.35 Dr. SOLTI Gábor, geológus és biotermelési szakember tart előadást a **Termeljük meg bioélelmiszereinket alginittel** címen. Az előadás után kérdésekre és kötetlen beszélgetésre lesz lehetőség.

15.45 A közös ügyeink megbeszélése, megvitatása és eldöntése:

- A Nácihegyi ünnep szervezésének értékelése és tanulságai;
- Beszámoló az Egyesület tavalyi közgyűlése óta végzett tevékenységéről;
- A tavalyi és az idei megyei kertbarát kiállítás;
- A gazdálkodásunk és a jelenlegi pénzeszközzeink;
- Útjelző táblák és házzámtáblák készíttetése;
- 2011. évi tagdíjak befizetése;
- REMÉNYI Tóni bácsiról szóló CD kiosztása annak, aki rendelt.

A közgyűlés nyilvános. Szeretettel várjuk az egyesületi tagokat, az egyesületbe belépni kívánókat, Pula polgárait és a vendégeiket egyaránt.

Pula, 2011. július 20.

JÁGER István Tamás
elnök

Meghívó

Pula község Önkormányzata és Német Kisebbségi Önkormányzata,
valamint a Pulai Náczihegy Kertbarát és Tájgondozó Egyesület (PUNKTE)

meghívja Önt és barátait a **24. Náczihegyi ünnepre**

2011. július 30-án, szombaton.

10-kor a templomban ünnepi szentmisét tart
PINTÉR Tamás Pius plébános atya,
kántor: VANTUS Gábor,
ministránsok: HOLCZER Szabolcs és PÁLFY Béla.

16.30-kor indul a kisbuszunk a falu elejéről, nyugdíjasok, mozgáskorlátozottak, fájós lábúak kérésére. Minden utcából fölviszi azon érdeklődőket az ünnepségre, akik a kapu előtt várják a falugondnokot. A helyszínen székeket és padokat biztosítunk az idősebb korosztály számára. A nézők visszazállításáról is az önkormányzat gondoskodik.

17-kor a Szent Ignác-szobor erdei színpadán ünnepséget tartunk.

Az ünnepség a **Himnusz** közös eléneklésével kezdődik.

A megjelenteket köszönti **KERTÉSZ Lajos** polgármester.

A **nemesvámosi Lencseszemek Asszonykör** néptánc bemutatót tart.

Művészeti vezető: **VERES Annamária.**

CSICSICS Marcell szavalja **GUVÁTI Hajnalka** *Mese az erdőről* című versét.

GOMBÁS Veronika népdalcsokrot ad elő.

Ünnepi beszédet mond **dr. SOLTI Gábor** geológus.

A **nagyvázsonyi Dalkör** népdalbemutatója.

Művészeti vezető: **KÖTÉLNÉ BOCSKAY zsuzsanna.**

A hagyományaink folytatásaként **STEIERLEIN József**, a PUNKTE tagja, Náczihegyi szőlősgazda locsolja meg 2010. évjáratú borával a Szent Ignác szobor lábát, hogy jövőre is itt találkozzunk erőben, egészségben.

Az ünnepséget a **Szózat** közös eléneklésével fejezzük be.

Utána a pincéknél családi tábortűz, borkóstoló és csillagvizsgálás hajnalig.
A vendégegyüttesek tagjait PILLER János náczihegyi szőlősgazda látja vendégül.